

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

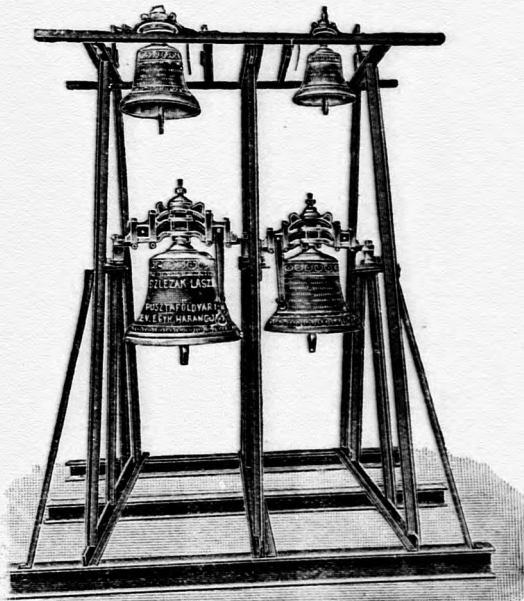
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatlik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze- reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban a ceglédi, bölcskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevecshidai, kiscsányosrői, ká- tádfai, rimakokovai stb. református egyház nagy- harangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174-16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi- hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitel- ben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és toronyóragyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony- órásai. Több aranyéremmel kitüntetett. Költ- ségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és uri divat-cikkek, menyasz- szonyi kelengye, uri és női fehérneműek, gyermekruha, szőnyeg, függöny, magyar házi- ipari cikkek nagy áruhaza.

Háborús és theologiai ujdonságok.

Egyházi beszédek az 1914. évi világháború idején.
Függelékül néhány közönséges egyházi beszéd és imádság.
Irta: **Kiss József.** — Ára 3 kor. 40 fill.

Karácsonyi és évfordulói beszédek és imádságok háborús időben.

Templomi használatra. Irta: **Fülöp József.** Ára 1 K 60 fill.

Hétköznapi templomi imádságok, tekintettel a háborúra és a téli évszakra. Irta: **Harsányi Pál.** Ára 50 fill.

Krisztus minden mindenkben. — V-ik kötet.
Egyházi beszédek. Irta: **Mindszenti Imre.** Ára 2 korona.

Portóra 1—1 könyvre 10—10 fillér beküldését kérjük.

Háborús imádságos könyvecskék.

Irta: **CSIKY LAJOS,** a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a haretéren küzdő katonák számára.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmékedése és imádságai.

A szeretet Istenének nevében. Elméked. és imádságok hadrakelt atyáinkfiáiért. Családi és magánhasználatra.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **KARDOS ALBERT dr.**

A fenti 4 könyvecske bármelyikének bolti ára vegyesen is:

1 drb	100 drb	500 drb vételénél
20 fillér	15 fillér	14 fillér

Kaphatók: **HEGEDŰS és SÁNDOR**
prot. irodalmi kiadóhivatalában **DEBRECENBEN.**

NOVOTNY ANTAL FIA harangöntőde és vasharanglábgyár Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy érermel kitüntetve.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldeték. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előtze-
részek és hirdetési díjak küldendők. ::

Horthy Szabolcs,

a hevesnagykunsági egyházmegye gondnoka,
Jásznagykun-Szolnok megye főispánja.

1873—1914.

Szomorú, de dicső szerep jutott osztályrészül ebben a rettenetes világháborúban a tiszántúli református egyházkerületnek.

Tanítói közül ezernél többen vannak a harc téren, tanárainak fele ott küzd lent délen, vagy fent északon. Még fiatal papjai és papnövendékei is vagy fegyverbe állottak, vagy a sebesültek ápolására siettek. Hívei és világi férfiai pedig a hazaszeretetre, önfeláldozásra az egész nemzet és világ előtt ragyogó példát mutattak.

Azok között is a legragyogóbbat a hevesnagykunsági református egyházmegye gondnoka, n. b. e. vitézlett nagybányai dr. Horthy Szabolcs, ki főispáni magas állása és megbízatása ellenére, mely őt a hadbavonulás ellen mentesítette volna, önként belépett a honvédő hősök sorába és mint az északi hadsereg vitéz parancsörtsztje, vakmerőséggel párosult kötelességtudással haladt a magyar vitézek ragyogó útján, míg november hó 22-ikén a gyilkos golyó ki nem oltá nemes életét.

Halálát csak most lehetett biztosan megállapítani, mert a csataterőről való letünése oly hirtelen és csodásan történt, hogy személye felől már valóságos legendák keletkeztek.

E legendák most szétfoslottak s a szétfoslott legendák ködéből előlépett a hős magyar református egyháznagy, a vitéz magyar főhadnagy véresen büszke és diadalmas alakja. Tátongó sebeire mutatva azt látszik a habozóknak mondani, mint ama némes római: „lássátok, nem fáj”. Nem fáj a seb a hazáért, a magyar református egyházért, a magyar állam s a szabadság diadaláért.

Nem fáj neki, de fáj nekünk, akik neki nagy szerepet szántunk s akik őt ime elvesztettük, de akiknek ő örök dicsőségünk marad U. Szabó Gyulával, Kovács Istvánnal a hazáért hősi halált halt két vitéz debreceni tanárral s a többi hősökkel, tanítókkal s annyi ezer elesett magyar kálvinista vitéz katonával együtt.

A hon és a tiszántúli legmagyarabb egyházkerület történetében dicső betűkkel lesz beírva ezeknek a bátor daliáknak a neve s azok között első helyen a nagybányai dr. Horthy Szabolcsé, a Jásznagykun-Szolnok megye főispánjáé, a tiszántúli református egyházkerületbe kebeleztetett hevesnagykunsági református egyházmegye gondnokáé és világi elnökéé, a IV-ik hadtest vitéz parancsörtsztjéé. Áldás emlékére.

Vándor.

Új év, új élet.

Épen most kapom Dr. Sebestyén Jenőnek a konvent elnökségéhez beterjesztett jelentését, melyben vallásos iratok küldését sürgeti. Ezek nélkül az utazó katonai lelkész működése teljesen hatálytalan. Mily nagy szolgálatot tehetne most a magyar református egyháznak, ha akár-melyik központi helyen alkalmas felszerelt nyomdája volna, ha az irodalmi tevékenységre, mint a 16. és 17-ik században, tovább is súlyt helyezett volna.

A katholicismus sajtójának, irodalmi tevékenységének köszöni egyrészt nagy sikereit. A szocialismus lapjai, folyóiratai, alkalmi iratai segítségével tartja össze híveit és vezeti mozgalmát. A sajtó nagy hatalom. A nyomtatott betű, a sajtó közreműködése nélkül nem lehet el semmi szervezett testület agitáció sajtó nélkül nem is eszközölhető. A mai kornak szellemi élete ennek medrében áramlik tova, a jól szervezett sajtó olyan, mint a hibátlanul működő vérkeringés a testben. Ez hordja, viszi a táplálékot, ahová szükséges és ez küszöböli ki a mérges anyagokat, s küzdi le a szervezetbe bejutott ellenséges bacillusokat, ez újítja meg az egész organismust.

Egyetemes hatás, közszellem, adminisztráció, lüktető egyházi élet sajtó nélkül el sem képzelhető. És ennek dacára mégis megtörténik az, hogy nálunk egyes egyházak, egyházi hivatalok, egyházi méltóságokat viselő férfiak még a saját kerületök lapját se járatták. Más kerületbelieket igen ritkán, a más felekezetűeket pedig épen nem. Ennek folytán nincsenek tájékozva affelől, hogy mi is történik tulajdonképen az egyházban, mik a bajok, mik az óhajítások, mi foglalkoztatja a lelkeket, mit csinál az ellen? Már az is, hogy kikapcsolódnak a többiekkel való élő közösségből, veszedelmet jelent mindnyájunkra nézve. Másik baj, hogy az egyház nagy szellemi körfolyama megtörik és így sem a vezetőség nem vehet fel a részekről semmi hatást, sem maga nem képes ilyen hatást kifejteni. Fent vérszegénység, alant torlódás s mindenütt pangás jelentkezik.

Arra kell azért törekedni, hogy minden egyház a kerületi egyházi lapot okvetlenül járassa s hogy ez a lelkészi hivatal részére megrendeltessek és az egyház költségvetésébe felvétessek. Ennek útjában nincs is semmi akadály, miután ez közszükség és a helyes hivatalvezetés számára is nélkülözhetetlen (körlevelek, pályázatok), s miután már az iskolai lapnak hivatalos megrende-

TÁRCA.

Új-évi ének.

XXXV. zs. dal.

I.

Múlandóság itt az élet.
Gyorsan tűnnek el az évek.
A fájdalmát mind visszahagyja,
Örömeivel tovább zúg habja.
Reménységünk nagy Istene!
Tekints le por gyermekidre!
Vigasztald meg a kesergőt!
Adj' boldogabb új-esztendőt!

II.

A szeretet, a békesség,
Minden szívben lakozhassék!
A múltaknak keserősége,
Az új-évet örömben érje!
Szüntesd a dúló háborút!
Elégeld meg a vérbosszút!
Vigasztald meg a kesergőt!
Adj' boldogabb új-esztendőt!

III.

Mindnyájunknak édes atyánk
Trónod elé jusson imánk,
Óh! hallgasd meg a te népedet!
Akit a múlt keserve éget.
Biztass, hogy a jövődőbe
Öröm száll le minden szívbe
Kesergők, hát ne sirjatok!
Boldog új-évet írjatok!

Kántor István, földműves.

Herman Ottó és Debrecen.

1836—1914.

Még a háború-követelte óriási áldozatok közben is meg kell éreznünk azt a nagy veszteséget, melyet a magyar nemzet Herman Ottó halálával szenvedett; meg kell emlékeznünk hódoló tisztelettel erről a nagy tudós-ról, erről a rendkívüli magyar emberről.

Kevés tudós tett nagyobb szolgálatot a magyar tudománynak, mint Herman Ottó a magyar föld és a magyar nép életére vonatkozó kutatásaival és főképp e kutatásoknak mesteri és vonzó feldolgozásával. Aki a magyar földet és népet ismertetni akarja, annak imernie kell Debrecen és a Hortobágyot, a magyarságnak ezt a sokszorosan jellemző részletét. Jól tudja ezt Herman

léséről is gondoskodva van. Azt az összeget pedig, amit a lelkészek eddig a kerületi lapra fizettek, fordítsák más kerületi lapok járatására s ezekre, ha többen összeállva is, előfizessenek. Esperesi s más vezető hivatalok pedig még az idegen felekezetek törekvéseiről is értesülést szerezzenek. A végső cél pedig a sajtónak újra birtokba vétele és az irodalmi tevékenységnek az egész vonalon való megindítása legyen. Állítson az egyetemes egyház Budapesten nyomdát, vagy vegye átál a legrégebb, ma is virágzó, különben is egyházi eredetű debreceni nyomdát; írjon ki pályadíjakat, adjon ki szükséges munkákat, jutalmazza az írókat s használja azt a fegyvert, melyet a reformáció emelt legelőbb érvényre és ne engedje átál másoknak. Ha lehet, csavarja ki kezökből, ha másként nem lehet, sajátítsa ki tőlök.

Igy kellene tenni a szocializmusnak a *termelés és a fogyasztás közkezelésbe vételére vonatkozó eszméivel* is, annyival is inkább, mert bizonyos tekintetben ezek is vallási kezdetre nyúlnak vissza. Ezek megvalósítását a momentán helyzet is követeli. Sok helyen már az őszi vetést is csak közmunkával, megyei vagy állami ráhatással, legtöbb helyen mégis keresztyéni szabad elhatáro-

zásból s nemes felbuzdulásból lehetett csak elvégezni. Több példát tudunk rá kerületünkben, hogy a honnmaradott atyafiak, rokonok, a község a hadbavonultak földeit bevetette, s a kint maradt termést betakarította. Ehez már csak egy lépés, hogy a község, vagy akár több község is együtt gazdálkodjék. Németországban van több helység, melynek lakosai egymásba szögellő határaikon mezőgazdasági szervezetté alakultak átál és ilyen módon 20—30,000 hold földön nagyszabású, modern földmívelést indítottak meg. Szakképzett gazdasági vezető áll a szövetkezet élén, van cukorgyárak, szeszgyárak, malmuk, közraktárak; gözekével szántanak, s nincs az a nagy uradalom, mely jobban el volna látva s szakszerűbben vezetve, s nagyobb jövedelmet hajtana, mint az ilyen szövetkezeti paraszt gazdaság. A nép munkarejének fele megmarad, a költség is felényi. A felszabadult erő, az egyéni tevékenység a falu alatt kiszakított zöldéséges és gyümölcsös kertekben, állattenyésztésben, a vidéknek megfelelő s a munkaerőt kereső új vállalatokban, gyárakban értékesül és az iparban. Mivé lehetne így tenni Magyarországot s mivé az alföldet, melyen a tanya-rendszer lehetlenné teszi mind a nagyobb mezőgazdasági, mind az ipari és a szellemi kulturát.

Ottó is és ezért vonzódott különös szeretettel Debrecenhez. Gyakran megfordult városunkban és több ízben lakta hetekig a hortobágyi pusztát. Legfőbb műveihöz, A magyar halászat történetéhez, A magyar nép ösfoglalkozásához tömérdek tárgyi és nyelvi adatot gyűjtött a hortobágyi pásztoréletből. Régebben boldogult Széll Farkas, a Csokonai-kör volt elnöke, a szerencsés könyvészeti és néprajzi gyűjtő járt a kezére, újabban Zoltai Lajos, a városi múzeum öre szolgált a nagy tudósnak készséggel felvilágosítással, kivált mikor Herman Ottó a debreceni szekeret, a debreceni ötös fogatot írta le tudományos pontossággal (Debreceni lófogatok), vagy amikor a debreceni gazdálkodás és iparüzés egy-egy jellemző sajátosságát mutatta be írói művészettel (Nyilvetés).

A kiváló embert a Csokonai-kör is vendégül tisztelhetette egy ünnepi alkalommal. — Diószeginek és Farkasnak, a Debreceni Fűvészkönyv szerzőinek százados emlékünnepe jött le a nagy természettudós 1907 november 3-án és a fényes gyülekezetnek legünnepeltebb alakjává lett. Pedig Herman Ottó nem képviselte sem az egyetemet, sem a M. T. Akadémiát (amelynek sohasem is volt tagja), még a Természettudományi és Nyelvtudományi Tarsaságot sem, amelyekben mindig vezető szerepet vitt. A Csokonai-körnek minden különösebb vendéglátó figyelmét elhárította magától, de amikor az ünnepi ebéden a magyar tudomány nemzeti hivatásáról beszélt, a közérdeklődés, az általános lelkesedés hullámai mégis őt borították el. Aki hallotta ezt a költői szépségekkel telt, nemes magyar érzéstől izzó szónoklatot, az sohasem felejtí el Herman Ottót.

Hadd jegyezzek föl még egy érdekes mozzanatot a Herman Ottó és Debrecen közötti kapcsolatokról, amely azonban már nem a tudóst, hanem a politikust jellemzi.

Egy tavaszi reggel a vasúti állomás előtt meglátom Herman Ottó feltűnő, de tiszteletet keltő alakját.

— Hol és mi jóban ját itt nálunk, nagyságos uram?

— Ad este jöttem és ma reggel benéztem a Nagytemplomba.

— Nagytemplomba? S ugyan micsoda alkalomból?

— Április 14-ike van ma, öcsém; s meg akartam saját szememmel győződni, hogy az a híres Debrecen és az a nem kevésbé híres koalíciós kormány hogyan ünnepli a függetlenségi nyilatkozat 60-ik évfordulóját. De bizony csak egymagam voltam a templomban. Sőhajtvá imádkoztam egyet és most a gyorsvonattal indulok vissza Budapestre. Isten áldja meg, kedves öcsém!

Ámulva, de egyszersmind mélyen megilletődve neztam a nagy rajongó után, aki 74 éves korában ekkora utat tesz, hogy lelkét történelmi nagy emlékekkel és ünnepi érzésekkel töltsen meg. Hát még mekkora utakat tett, mennyi fáradságot viselt a magyar földben és népben rejlı kincsek felkutatására, az igaz magyar tudománynak dicsőséges gyarapítására?

Kardos Albert.

Az egyes vesszőket kévékké kell összekötni, ezt már a régiek is tudták, a szétfolyó öröknek egy nagy hatalmas erdővé egyesítése azonban még mindig a megvalósításra vár. De már vannak biztató jelek és jelentkezik a közszükség. Vannak hitel- s fogyasztási szövetkezeteink, s vannak termelési s más szövetkezetek. Szerencse, hogy lelkészeink ezt az eszmét eléggé felkarolták s hogy a szövetkezeti mozgalmat azóta is ébren tartják s az apostolkodást, a közszolgálatot nem restelik. Mert nagy, a népnek, a köznek, az államnak s az emberiségnek tett közszolgálat ez.

Most is boldog vagyok, ha rá gondolok, hogy a pestmegyei szövetkezetek után az én kras-ói egyházi szövetkezetem volt az első az országban, mely György Endréékhez csatlakozott, s azóta is mindig előszeretettel nézek azokra, akik a szövetkezeti eszmét a magyar nép szívéhez közelebb vitték, akik annak segítségével alkotni, teremteni tudtak. Andrassy Kálmánra, ki Bujon, Vass Mihályra, ki Gégényben valóságos csodákat műveltek.

Ha ebbe a világháborúba bele sodortattunk, a szövetkezeti alapon kellett volna az országot megszervezni, a földek megművelését, a lakosok ellátását, a hiteligények kielégítését eszközölni; a termelést, fogyasztást és élelmezést lebonyolítani.

Meghatározott áron minden élelmi szert, árút, mely az egyesek háztartásában felesleges, a szövetkezeteknek kellett volna kisajátítani, felraktározni és áruba bocsátani. Nem lenne most üzérkedés, fentakadás sehol.

És ezt kell tenni a helyzet nyomása alatt a jövőben. Emeljék fel szavukat, induljanak agitációs körútra a szövetkezeti eszme nagy emberei, gyakoroljanak nyomást a kormányra, nyerjék meg a mozgalmak a lelkeket s az új Magyarország megteremtéséhez rakják le az ala-

pokat, s az az új szervezkedés innét a mi egyházunkból induljon meg. Az *Újboldogfalva* történetét mi írjuk és csináljuk is meg. Nekünk ehhez meg van a képességünk.

Minden egyházunk kezel pénzt, sok helyen vannak takarékmagtáraink, s más közintézményeink. Az előbbieket foglaljuk kerületi szövetkezetekbe össze, s legyen a központ az egyházmegyei, a kerületi, a főiskolai pénztár. A kerületi központ fölé állítsuk az egyetemes ref. egyházat, a maga több millió, most a pénzügyintézeteknél heverő tökéivel és csináljuk meg az egyetemes közpénztárat, melybe minden egyházi adó fizetessék s mely a pénzeloszlást közvetlen eszközölje; az egyházi magtárakat pedig alakítsuk át termény- és árúszövetkezetekké, hogy az összes falubeli terményeket át vegyék, beraktározzák és értékesítsék. Egyéb közintézményeinket pedig, közalap, kávineum, tegyük igazán és fejlesszük egyetemesekké, hogy azokba minden hívünk részesülhessen.

Még magasabbakra is bátorodjunk, a faluban s az országban hiányzó közintézményeknek egyesült erővel leendő megvalósítására, a tehetőségek összeszedésére, kiművelésére, a betegek ápolására, egészségügyi intézményeink jobb berendezésére, az árvák és a seregélyre szorultak gondozására és felnevelésére.

Istennek tetsző munkának bizonyult ez eddig is, még inkább az lesz, ha nagyobb erőt fektetünk bele. Szolgálatot teszünk vele az országnak is, a népnek is, az egyháznak is. Csak merni kell, csak hinni kell, csak munkálkodni kell s megvalósul önként, ami után annyian epekedünk, amiért eddig is annyit szenvedtünk, s most is annyi vért s áldozatot adunk: új év, új élet.

dr. Ferenczy Gyula.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

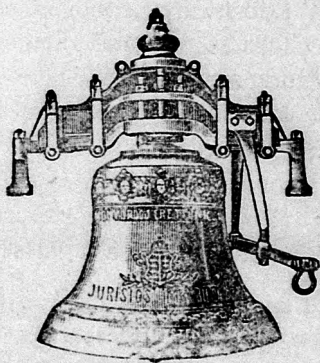
Zászlószentelési beszéd és ima.¹

Testvéreim! Amikor reátok és e zászlóra nézek, amikor magyar hazám szívéből, ide a határszél védelmére rendelt izig-vérig magyar gárdára és a magyarság e megszentelt szimbólumára tekintek, valami édes érzés járja át a lelkemet. Eppen egy új év hajnalán, egy beláthatatlan jövő küszöbén jól esik e képet látnom! Titeket, akik még éltetek árán is megvédték ezeréves hazánk határait és e nemzeti színű lobogót, amely mindenkor oltári szentsége volt a magyarnak, soha el nem homályosuló jelképe a soha ki nem alvó mélységes honszerelemnek. Ezen lobogó színűül szándékosan választottam a magyar nemzet színeit, mivel megvoltam arról győződve, hogy a ti lelketek érzelmeit ezek a színek váltják ki leginkább, hogy a ti szívetekbe lelkesedést, karjaitokba erőt, testetekbe lankadatlan elevenséget ennek a színnek a látása ad csupán. Ezt a meggyőződést onnan hoztam én is magammal a nagy magyar metropolisból, Debrecenből, mert hiszen én is ott szívtam magamba a magyar honszeretetet szent érzelmeit, ott oltották lelkembe a honszerelem szent tüzét. De ezt tapasztalhattuk öt hónappal ezelőtt az általános mozgósítás alkalmával, a nagy világháború kezdetén is. A magyar jelvény, a magyar lobogó volt az a varázs hatalom, amely alá lelkesedéssel gyülekeztek széles e hazában mindenütt a honfiak a szorongatott haza védelmére. Amint a fellobogózott vonat előállott, szívesen hagytak ott hitvest és gyermeket az apák, szülőket az ifjak és lángoló igyekezettel siettek a kijelölt helyre. Sőt ott kint a gyilkos csata-mezőn, zizegő golyózáporban, ágyúk bömbölése, gránát sikoltása közepette is elég a magyar katonának csak rá tekinteni a magyar zászlóra, az oroszán bátorságával száll szembe ezer veszéllyel is, rettenetlen hősiességgel ront neki száz halálnak is, csak hogy a magyar nemzet lobogóját mocsok ne érhesse, az általa jelképezett haza becsületén

¹ A pancsovaiak díszes selyem zászlót ajándékoztak a debreceni hős honvédeknek, e szép beszéd a zászló-felszentelése alkalmával mondatott. Szerk

felt'ne essék soha! Csoda számba menő hatása van annak, ha nemzeti színét lobogtatja a szél, a csapatok élén, az igaz magyarnak. És azt a lobogót ne is bántsa senki, ha élete drága. Mert ha bántani merné, mert ha beszennyezné, ki van oltva tüstént élete világa. A magyar türelme hosszú, szakadatlan; de ha lobogóját sárral dobni mernék, hazája épségét csonkítani szeretnék, akkor vad, kegyetlen, durva, irgalmatlan; s míg e lobogót a csapatok élén ott lengeti a szél, amíg e lobogó vérről és békéről s reménységről beszél: addig a haza él, nem vész el és virul, jöjjön bár ellene a fél világ maga, a föld határirul!

Ilyen szent szimbólum, ilyen szent ereklye legyen e zászló is, melyet most szentelünk, szentelni akarunk. E város polgársága filléreiből, magyar honleányok buzgalomból készült, mint egy eleven kifejezésül annak a hálának, amelyet irántatok érzünk azért az önfeláldozó, sok nélkülözéssel és szenvedéssel teljes nehéz szolgálattért, mellyel városunkat, ennek lakosságát már hónapok óta, a vad ellenséggel farkas-szemet nézve, önfeláldozóan megvédelmeztétek. Önfeláldozástok örök tanúsága és emlékezte gyanánt marad itt kint a temetőben az a tiz sírhalom, amely közületek való, jó családapákat, de hős katonákat nyugtat hantja alatt. Elmodhatjátok majd az özvegyeiknek s kicsiny árváiknak, hogy mind hősök voltak s az ő poraikból támadt fel e zászló, melyen ez a jelszó: „*Királyért! Hazáért!*“ Hiszen e kettőért az igazi magyar élni és halni kész. Most igazolódik be a szavak igazsága a valóságban is, hogy nem csak pusztá jelszavak ezek a magyar ember előtt, hogy a magyar fajban a lángoló honszeretet mellett ott él a király hűség és a legendás hősiesség is. Vérrel jegyzik fel most katonáink költönk szavait: „A legelső magyar ember a király, Érte minden honfi karja készen áll.“ Özvegyek és árvák óriási száma napnál fényesebben hirdeti: „A haza minden előtt!“ Király és haza! ez a két szó legyen a ti mindennapi imádságotok ebben a rettenetes küzdelemben. E kettőt juttassa eszetekbe ez a magyar zászló vészben és viharban, békében és háborúban egyaránt.

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Vészben és viharban lobogjon előttetek mint egy varázsfátyol és vezessen győzelemről-győzelemre, diadalról-diadalra; majd háború után meg úgy álljon lelki szeméitek előtt, mint egy féltve őrzött édes emlék, egy csodás talizmán, s emlékeztessen benneteket a lefolytatott óriási küzdelemre, a határainkon ki állott szenvedésekre . . . Véres háborúnkban győzelem, diadal! a diadalmas béke után áldás fakadjon zászlótok nyomában!

Most pedig jertek mindannyian és boruljunk oda a jóságos Isten számolyához és kérjük e zászlóra megszentelő és áldó kegyelmét:

Hatalmas Isten! bölcs és jó atyánk! Zsámolyodhoz borulunk e magasztos pillanatban és tőled kérünk áldást és megszentelő kegyelmet. Te vagy Úr a nagy minden-ség felett. Isteni erőd hozott létre e világon mindent, amit szemünkkel láthatunk és érzékeinkkel felfoghatunk. A népek, nemzetek életét, sorsát te intézed s te jelölted ki a helyet a nemzetek számára.

Édes magyar népünket is te hoztad be ezer évvel ezelőtt erre a szent földre, e tejjel-mézzel folyó Kánaánba és te jelölted ki e helyet békés otthonául és lakóhelyül. Te adtál e nemzetnek a rá nehezedő időkben rettenhetetlen és bátor hősokeket, lelkedtől áthatott lelkes prófétákat, akik a megpróbáltatás nehéz napjaiban a hadba vezessék s a béke idején bölcsen kormányozzák!

Kihez mennénk tehát ezekben a nehéz napokban is oltalmat és engedelmet kérni, ha nem te hozzád, népeknek és nemzeteknek hatalmas Istene! Hiszen te voltál mindenha a mi erős várunk, bástyánk, segedel-münk! Bizonyára a te akaratodból szakadt ránk ez a nagy megpróbáltatás, a borzalmas világháború veszedelme is és ismét csak te lehetsz erős és hatalmas minket megtartani, diadalra és győzelemre segíteni! Bizonyára te akartad azt is, hogy hagyjanak el e hon gyermekei apát, anyát, testvért, hitvest és gyermeket és szolgálják a hont karjuk erejével, szívük szent hevével s még életük se legyen előttük drága, mikor drága örökségünk, szeretett hazánk, magyar nemzetünk léte forog kockán.

A haza védelmére, határának megoltalmazására jött le az ország szívéből ez a vitéz és lelkes csapat is, amelynek zászlaját neked szentelni óhajtjuk, óh jóságos Isten! Óh, tekints alá magas egeidből erre a zászlóra, melyet tégedet imádvá veszünk kezeinkbe, amely színeiben hasonlatos az ég szivárványához. Dicső elődeink ezzel is a te közelségedet kívánták jelezni, választott népednek érezvén magukat.

Jöjj azért, óh atyánk! Óh hatalmas Isten! Te magad áldd és szenteld meg e zászlót, hogy legyen ez mindenkor győzelemre vezető, békességben szabadságot, testvériséget hirdető szent jelvénye ennek a lelkes csapatnak, amely magyarokhoz illő, hazafiakat jellemző lelkesedéssel siet a nyomában, bárhova szállítsa a hazafiúi kötelesség. Te magad áldd és szenteld meg e zász-

lót, amely hű kifejezője marad mindenkoron a magyarság szent eszméjének. Lengesd és lobogtasd fennen, hatalmasan, hogy nyomában áldás, szabadság, diadal fakadjon! Hogy népek, nemzetek lássák és csodálják a magyar nagyságát és dicsőségét.

Áldd meg mindazokat — a felebbvalókat és legény-séget egyaránt — akik majd érette s alatta szolgálnak s védik e szép hazát az ellene támadó gyűlölt és kegyetlen ellenséggel szemben! Te magad jöjj el és verd meg a mi elleneinket mi érettünk, mert többen vannak nálunknál! Jöjj és akkor kiverhetjük őket e hon határaitól, meggyőzhetjük őket, mert tudjuk, hogy akit te megáldasz, az meg léssen áldva, Jöjj el és derítsd fel a mi ősz királyunk szemelättára e nemzetre a jobb kort, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

Légy áldva te is mindnyájunktól és térjen nagy nevedre dicséret, dicsőség most és mindörökké. Ámen. Írta és elmondta Pancsován, 1915 jan. 1.

Gachal János,
ref. lelkész.

Vallásos iratokra van szükség.

(Dr. Sebestyén Jenő jelentése a konventhez.)*

Főtiszteletű és méltóságos elnökség!

Alulírott 1914 november 23-án a főtiszteletű és méltóságos elnökségtől azt a megbízatást nyertem, hogy a háború folytán az ausztriai kórházakban elhelyezett magyar református sebesülteket meglátogassam. Ez útamra november 27-én indultam el s miután az év végével és úti tervem első részletének befejezésével mintegy természetes határhöz értem, másfelől pedig olyan észrevételeim is vannak, amelyek gyors cselekvést és orvoslást igényelnek: bátor vagyok az alábbi részleges jelentésben útam eddigi eredményét röviden összefoglalni és észrevételeimet a velük kapcsolatos szerény indítvánnyal együtt a következőkben megtenni:

Wienbe érve, utazásom céljáról legelőször a közös hadügyminiszteriumnak tettem jelentést, ahol ez ellen semmiféle kifogást nem emeltek, sőt azt örömmel fogadták. Egyetemes igazolványt és jogosítványt a monarchia összes kórházainak szabad látogatására nem kaptam, mert az az egyes hadtestparancsnokságok hatáskörébe van utalva, így nekem azt azoktól, illetve a térparancsnokságoktól kell esetről esetre beszereznem.

Örömmel jelenthetem azonban azt, hogy missiói útamra való tekintettel az osztrák vasútügyi miniszterium teljes szabadjegyet bocsátott rendelkezésemre a missiói

* A fenti jelentést a konventi előadó Dr. Baksa Lajos szíves előzékenysége folytán kaptuk s ezt az előzékenységet meg is köszönjük, azon körülményt azonban, hogy ez a jelentés más lapokkal már sokkal előbb közöltetett, nehezteljük és teljes tisztelettel a konventi előadó személye iránt, egyenlő elbánást kérünk és sürgetünk.
Szerk.

körüt egész tartamára. Ezt a jegyet azonban 1915. évi január 1-ével meg kellett újítanom s így néhány napi szünetet nyervén, felhasználom az időt arra, hogy haza jöve, részben a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap útján, részben pedig a hivatalos jelentésben számoljak be eddigi útam eredményéről. Itt említem meg azt is, hogy a M. Á. V. igazgatósága a Budapest—Marchegg, illetve Királyhida útvonalra szintén öt szabadjegyet utalványozott, amit köszönettel fogadtam.

Ami útam irányát illeti, az az elmúlt hónapban a következő volt:

Wien—Mödling—Baden—Klosterneuburg—Prága, Pilsen—Kolin—Pardubitz—Brünn—Wien—Linz—Karlsbad—Éger—Praga—Wien.

Ezekben a városokban az ott található sebesültek száma szerint időztem 1—2, vagy több napig. Utamban ahol csak lehetett, a legtöbb helyen kerestem az érintkezést az ottani protestáns lelkészekkel, akik, mint örömmel láttam, már sok helyen foglalkoztak sebesülteinkkel, sőt néhol magyar imádságokat is olvastak fel nekik, magyar nyelvű újtestamentumokat és vallásos iratokat osztogattak. Egyébként is sokszor láttak el értékes tanácsokkal, igazán keresztyéni testvériséggel segítettek minden munkámban. Különösen ki kell emelnem ezek közül Emil Wolf prágai ev. lelkészt és Dr. Ferdinand Schenner brünni ev. esperest. Ez utóbbi magyarul is tanul a magyar sebesült katonák kedvéért.

Látogatásaimat az elhagyatottan, szomorúan, honvágytól kínozva élő magyar katonák igaz, benső örömmel fogadták. Viszont pedig nagy és őszinte öröm volt számomra az az általános tapasztalat, hogy népünknek lelke mélyén még ott él az apák hite és az őszinte vágy az igazi, komoly vallásosság után. Csak egy szomorú mozzanat volt utamban, s ez az, hogy nem állott módomban megsebesült hiveink nagy olvasási szenvedélyét, vallási és lelki szükségéit a megfelelő mértékben kielégíteni. De a számomra engedélyezett idő rövidsége nem engedhették meg azt, hogy minden városban, minden kórházat meglátogassak és az egyes lelkekkel hosszabb és többször is foglalkozhassak. Meg kellett tehát elégednem azzal a tudattal, hogy mindez csak tájékozódás, úttörés, szóval pionír munka volt, amelynek hasznai azonban így is megvannak. Igazi hasznát pedig akkor fogjuk látni, ha tapasztalataim alapján a főtiszteletű és méltóságos elnökség további lépések megtételére fogja magát elhatározni, vagy az egyházkerületek fognak az általam körvonalazott irányban segédkezet nyújtani. Eddigi útamban a katonákkal való beszélgetéseken kívül két alkalommal prédikálhattam is, igen sok esetben úrvacsorát osztottam, nagy számú Újtestamentumot és vallásos iratot juttattam kezeik közé és igen soknak állapotáról levélben vagy levelező lapon értesítést küldtem az illető családnak, vagy a falubeli lelkészhez.

Azonban legyen szabad hangsúlyoznom azt, hogy

különösen vallásos olvasmányokra lenne óriási mértékben szükség. Az újtestamentumok, bibliai részek és imádságos füzetek most már mégis csak terjednek, de nagyon kevés a rendelkezésünkre álló vallásos olvasmányok és füzetek száma. Tulajdonképen ev. iratok tekintetében mindeddig csak mások könyöradományaira vagyok utalva. Legyen szabad e helyen külön is felemlítenem Takaró Géza budapesti kőbányai református lelkész áldozatkészségét, aki az általam megadott nagyszámú címekre ezrével küldi az általa szerkesztett és nagyszerűen bevált „Igaz Gyöngyök“ című kis evangélizáló folyóirat számait. Ez azonban mind kevés és én éppen azért bátor vagyok a főtiszteletű és méltóságos Elnökség figyelmét felhívni erre a körülményre. Az én munkám, az előttem álló óriási területre való tekintettel, elég gyors és sietős. Nem is juthatok el mindenüvé, de ha megfelelő mennyiségű iratról és terjesztőkről is gondoskodunk, az ébresztő, vigasztaló és lelkesítő iratok százezreit juttathatjuk el a beteg és elhagyatott lelkek közé. És nem tudjuk, hogy hány ezer és ezer lélek fog felébredni, megnyílni, Istenhez és egyházához visszatérni ez olvasmányok hatása alatt. Úgy, hogy ez a kis anyagi tőke, amelyet az iratterjesztésbe fektetünk, gazdag erkölcsi, sőt végeredményében még anyagi kamatokat is fog jelenteni egyházunk számára. Egész lélekkel és Isten előtt való teljes felelősségérzettel hangsúlyozhatom, hogy régen volt már annyira itt számunkra az idő, az aratásra s régen volt nagyobb az alkalom arra, hogy a fogékonnyá lett lelkek ezreit szerezzük vissza Isten országába s a magyar református egyház jövődjé számára.

Hogy tehát ezt a munkát elősegítsem, evégből nagy buzgalommal gyűjtöm azok címeit, akik az egyes városokban és kórházakban magyar ev. iratok terjesztésére vállalkoznak. Ilyenek elsősorban a protestáns lelkészek, azután ápolónők, esetleg az ott lakó magyarok s néhol a kórházi irodákban található protestáns irodista altisztek, sőt tisztek is. Ki lehetne ezt az iratterjesztést bővíteni még azáltal is, hogy körlevélben szólítanánk fel az összes osztrák birodalmi prot. lelkészeket, hogy ezt a munkát a hatáskörükbe eső kórházakban vállalni szíveskedjenek. Ezáltal eljuttathatnók iratainkat oly helyekre is, ahova én rövid missziói útamban nem juthatok el.

Igazi nagy erővel azonban csak akkor menne a munka, ha minél hamarabb több új református tábort lelkész kinevezését lehetne a hadügyminiszteriumnál keresztül vinni. Eddigi útam és tapasztalatom alapján a következő helyekre kellene okvetlen és sürgősen tábort lelkész: 1. Linz—Salzburg vidékére. 2. Éger—Karlsbad—Marienbad—Komotau stb. vidékére. 3. Prágába magába külön. 4. Leitmeritzbe és legészakibb Csehországba külön. Végül 5. Brünnbe és környékére külön. Ezek a tábort lelkészek aztán állandóan a háború egész tartamára egy körzetben lakván, igazán intenzív,

alapos munkát végezhetnének úgy a lelki gondozás, mint az iratterjesztés tekintetében. S ebben a tekintetben a wieni cs. és kir. közös hadügyminiszteriumban tett látogatásaim arról győztek meg, hogy a hadügyminiszterium illetékes osztálya is belátja a kinevezések szükségességét, így remélhető, hogy a közel jövőben több új tábori lelkészi kinevezés fog publikáltatni. Arra azonban okvetlen szükség van, hogy a kinevezéseket úgy egyházi úton, mint az osztrák városok protestáns lelkészeinek segítségével az ottani térparancsnokságok útján sürgessük. Ezzel kapcsolatban azonban még egy fontos dologra volna szükség, t. i. arra, hogy a tábori lelkészek személyének, illetve a városok szerint való alkalmasságának megállapításában maga az egyház is kivenné valaminő formában a maga részét és ez elől — okulván az eddigi tapasztalatokon — biztos értesülésem szerint maga a hadügyminiszterium sem zárkózna többé el.

Ezekben vagyok bátor útam első szakaszáról szóló jelentésemet a főtiszteletű és méltóságos Elnökségnek beterjeszteni. Remélem, hogy Isten segítségével népünknek és egyházunknak további munkám folyamán is hasznára lehetek. Legközelebb Morvaországot, Sziléziát, esetleg a német Breslau környékét és az osztrák déli tartományokat óhajtom bejárni.

Kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítása mellett vagyok
Budapest, 1915 január 2-án

a főtiszteletű és méltóságos Elnökségnek

alázatos szolgálója

Sebestyén Jenő,
református lelkész,
theol. m. tanár.

A katonai szolgálat értéke a papjelöltekre nézve.

(Dekan Grosz. Monatschrift für Pastoraetheologie. November. 71. lap. Két közlemény.)

Az a papi körökben még nem régen is meg lehetős élnéssel tárgyalt kérdés, hogy lelkészeink katonai szolgálatának eddigi módja mennyiben van hasznára a papi állásnak, a háború folytán nemcsak újabb érdeklődéssel találkozik, hanem gyakorlati megvilágítást is nyert, mely bizonyos körülmények között az eddigi felfogás megváltoztatására vezethet.

Többen, akik az egyház szolgálatába való belépéssel (pappá választásuk folytán) az egészségügyi csapatokhoz tettek átal, itt nálunk Württembergben a háború kitörésekor egyházi hatóságuk jóváhagyásával önkéntes fegyveres szolgálatra jelentkeztek és amint látszik, a katonai parancsnokság által örömezt oda is soroztattak.

Ez elhatározással kétségtelenül az az erkölcsi szempont nyomta le a mérleget, hogy a mi theologusaink mint altisztek és tiszthelyettesek a hadsereghez is bejussanak; ezért bármilyen fájdalmasan eshetik is az egyházi felső hatóságnak a megadott engedély következtében több egyházakat épen ezen háborús világban lelkész nélkül tudni, eljárása nagy szívű hazafias elhatározásnak minősítendő. A háborúban ugyanis megbecsülhetetlen előny, ha a legénységet olyan férfiak vezetik, akik míveltség adta szellemi fölényüket meleg, megértő, vallásos szívvel párosítják. Az otthon maradt nyáj szükségleteiről a szomszéd lelkész is gondoskodhatik.

De nemcsak a harcban fontos a lelkészeknek a nép fiaival való érintkezése, békében is áldásos lehet rájuk nézve a lelkészeknek katonai szolgálata, különösen abban az esetben, ha a theologus nem felejtkezik meg arról, hogy ő lelkész és nem szavaival, hanem tetteivel s pontos kötelességteljesítésével bizonyítja be keresztyénségét. Ennek első sorban önmaga látja legnagyobb hasznát.

Hogy ezt bebizonyítsam, természetesen első sorban saját tapasztalataimra hivatkozom, s előre bocsánatot kérek, ha előadásomnak nagyon is személyes íze lesz, de reményem, hogy az én tapasztalataimat mások is igazolni fogják. Bátran merem mondani, hogy az a egy évi katonai szolgálat az én fejlődésemre nézve különösen értékes volt. Igaz — s ezt erősen hangsúlyozom, hogy én theologiai tanulmányaim bevégezése után s nem előtte töltöttem ki katonai évetem. Ez lényeges, s azért mindenkinek, aki a papi pályára lép, csak azt tanácsolhatom, hogy ha kényszerítő körülmények nem gátolják, hasonlóképen cselekedjék. Azt mondják ugyan, hogy sokkal nehezebb annak, aki pályáját elvégezte, beletalálni magát a katonai rendbe, megszokni a kaszárnyastílust, alárendelődni az altiszteknek s fiatal tiszteknek, mint annak, aki épen most jött ki a középiskolából. Szabadjon e felfogás ellen azok nevében, akik theologiai tanulmányaikat igazán elvégezték, szót emelnem. A katonai szolgálat nem kellemes dolog, de aki theologus korában nem tanulta meg, hogy a kellemetlenséggel is bátran el kell számolni és a szokatlan helyzetbe is vitézül bele kell törődni, az nem volt igazi theologus.

Ha azokra, akik theologiai pályájuk előtt töltötték ki katonai évüket (Németországban az egy évet mindenkinek, aki katonaköteles és besoroztatott, ki kell tölteni), ez a szolgálat semmi jelentékenyebb nyereséggel nem járt, ezt én csak annak tudom be, hogy még nagyon fiatalok és

tapasztalatlanok voltak; ha azonban az is elveszettnek tartja magára a katonai évet, aki tanulmányai bevégezése után szolgált, ezt egyedül saját hibájának tulajdonítom és annak, hogy nem jól szolgált. Világos ugyanis, hogy a pályavégzett egészen másként nézi környezetét, mint a bagolydiák. Ügyesebb és készebb is, hogy új helyzetéből új előnyöket húzzon és maga is nagyobb értéket adhat, természetesen belső értéket, környezetének; már csak azon okon is, hogy állam-érvényes oklevéllel bír, másként bännak vele katonáéknál, feltéve, hogy különösebben a szolgálatban is úgy viseli magát, mint vizsgázott papjelölt.

S melyek azok az előnyök, amelyekkel az egyéves katonáskodás jár? Első helyre teszem a katonai erényeket, amiket elsajátíthat. Ezek a keresztyén élet előiskolái. Most tanuljuk meg igazán a türelmet. Bizonyára nem kellemes, midőn a kaszárnyába való első belépésünk alkalmával végnélkül várakozni kell s hányszor bosszankodunk a kaszárnya udvaron, a folyosókon való unalmas ácsorgások miatt az Apell és rukkolások alkalmával. De hányszor válik javunkra később, ha várakozni, türelmeskedni megtanultunk, anélkül, hogy bátorságunkat, kedvünket elvesztenénk és hány beteg ágya mellett jutott már azóta is eszembe, hogy a szegény szenvedő türelmesen várni, mint azt a katonáéknál megszoktatták, megtanult volna!

Azután ott van a *hallgatásnak* és *szájbefogásnak* a tudománya, oly esetben, midőn nem szabad s nem illik megmondani, amit pedig megmondani tudnánk. Vannak papok, akik semmit se tudnak válasz nélkül hagyni s tán meghalának, ha bölcsességükkel elő nem állhatnának. Nem a legkellemesebb egyéniségek, különösen azok, akik egy szót se tudnak puzdorjaskodás és ezer ellenvetés nélkül elhallgatni. Ezeket látva, sokszor jutott eszembe: bár csak katonák lettek volna.

És a *rend, a pontosság*, ez sem mindenikünk erénye. Vannak ugyan kiszolgált katonák is, akik soha sincsenek a helyükön s keféletlen kabáttal s kalappal járnak. De ha valaki még a katonaságnál se szokta meg a rendet, akkor csakugyan magára vessen, mert ott sem tanult meg, amint-hogy sok tanuló még a legjobb tanártól sem tanult.

Amilyen nyereség, hogy sokat lehet megtanulni, éppolyan nyereség az is, hogy sokról *le is lehet szokni*. Csak egyet említek, az elpuhultságot és a magunkkal való kegyelmes elbánást. Mennyiszor megütődtem, midőn fiatal kollégáim

minden dolgot és kötelességet főleg kényelmük és egészségük nézőpontjából tekintettek s ezer ellenvetésre is kész voltak. Mennyivel különb ennél a gyakorlatozó, fiatal legénységet látni s azt, hogy mint tanulják meg magukat összeszedni. Hányszor gondoltam én is, különösen önkéntesi évem kezdetén, az egyes marsoknál: hogy tovább már csakugyan nem bírom, s íme, még egy óránál tovább is elbirtam. Sokat elbir az ember, ha muszáj s ha hozzá szokott.

IRODALOM.

A „Vasárnap“ a katonai kórházakban. Főtiszt. dr. Baltazár Dezső püspök úr a különböző katonai kórházakban elhelyezett, betegen fekvő református katonáink részére összesen 2000 példány „Vasárnap“-ot engedélyezett. Már január elseje óta küldjük is a „Vasárnap“ példányait azokba a kórházakba, amelyeknek címei rendelkezésünkre állottak s amelyekről biztosan tudjuk, hogy református hittestvéreink is fekszenek. De körülbelül 100-nál több példány még mindig rendelkezésre áll. Kérjük tehát a katonai kórházakat látogató lelkész urakat, hogy amennyiben szükségük volna a „Vasárnap“ ingyenes példányaira. — így beteg katonák között kiosztás céljára: szíveskedjék ezt tudatni a „Vasárnap“ szerkesztőségével (Debrecen, Kossuth-u. 75. szám) annak a jelzésével, hogy hány példányra volna körülbelül szükség s mi a lapot készséggel küldjük, amíg a 2000 példányból telik. Ezek az ingyen példányok 1915 január 1-től számítva egy fél évig állanak rendelkezésre. Mint érdekes dolgot jelentjük, hogy az ingyen példányokból pár száz külföldi kórházakba megy.

A **Vasárnapi Ujság** január 10-iki száma folytatja a háborúra vonatkozó érdekes képek sorozatát: orosz-lengyelországi harcaink, a limanovai nagy győzelem színtere, a Kárpátokban folyó harcok adják a képek tárgyát. Szépirodalmi olvasmányok: Szemere György kitűnő új regénye. Binder-Kriegelstein japán kémtörténete, Szöllösi Zsigmond Háború stb. Egyéb közlemények: Jenő főherceg, déli haderőnk főparancsnokának arcképe s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték. Halálozás stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világ-króniká“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest. IV., Egyetem-utca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két kor. 40 fillér.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Horthy Szabolcs halála.** Szomorú hír érkezett, hogy Horthy Szabolcs főispán, egyházmegyei gondnok, november 23-án az északi harctéren hősi halált halt. Horthy Szabolcs, noha régen népfölkelő volt, a mozgósítás első napjaiban csapatszolgálatra jelentkezett és huszárhadnagyi rangban parancsörtiszt szolgálatot teljesített. Neveberig a déli harctéren szolgált, azután az

északi harcterre rendelték. Ekkor már főhadnagyi rangot viselt. November végén kocsisa, aki mellette tett szolgálatot, levelet írt haza és szomorúan panaszkolt, hogy november 23-án gazdája lovát a harcterén megtalálta. Kereste gazdáját mindenfelé, de nem találta; valószínű, hogy orosz fogságba esett. E híre az alispán mindenfelé tudakozódott a főispán után és olyan híreket kapott, hogy sebesülés nélkül került hadifogságba. Most azután Beöthy Pál, a képviselőház elnöke, aki huszárszázadosi rangban teljesít szolgálatot, a következőkről értesítette az alispánt: Horthy Szabolcsot eltűnése után mindenfelé keresték a harcterén. Jelentkezett egy huszárnagy, aki a vezérkar parancsnokságának jelentette, hogy december 10-én eltemettetett egy huszárfőhadnagyot, kire ráillik a Horthy Szabolcsról adott személyleírás. A parancsnokság rendeletére exhumálták a tetemet s a képviselőház elnöke egyik tisztársával agnoszkálta. A gyilkos golyó a főispán jobb szemén hatolt be a fejébe és hátul jött ki. Az eljárásról jegyzőkönyvet vettek föl s azt betérjesztették Tisza István gróf miniszterelnökhöz. A főispán tragikus halálának híre mélyen megrendítette a város közönségét. Szolnok minden középületére és sok magánháza is kitűzték a gyászlobogót. A hevesnagykunsági egyházmegye esperese meg a következő sorokkal tudatja velünk a nagy gyászt: A hevesnagykunsági református egyházmegye nevében fájdalomba merült lélekkel tudatom, hogy szeretve tisztelt főgondnokunk, nagybányai Horthy Szabolcs elnöktársam, kenderesi földbirtokos, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánja, es. és kir. főhadnagy, a IV-ik hadtest vitéz parancsörtisztje, önként vállalt hadiszolgálatának teljesítése közben az északi harcterén, 1914. évi november hó 22-ik napján, áldásos élete 42-ik évében hősi halált halt és vakmerőséggel párosult köteleesség érzetének áldozata lett. Megszűnt a mi szívünknek öröme, siralomra fordult a mi örömünk, elesett a mi fejünknek koronája. Jer. sir. V. 14, 15. Áldott legyen emlékezete. — Áldott is s vele együtt a többi hősökének, akik a honért haltak s akiknek nevei örökre fénylenek.

— **Új rend Debrecenben.** Első Endre főbírósa nagy dolgokkal kezdődik. Nem csak azzal, hogy főherceg látogatónk érkezett, hanem még inkább azzal, hogy a városházán, a közgyűlésen megszűnnek a politikai párt-harcok. Megszűnnek, mert így akarja ezt maga az új főbíró, pecsétes levelében (melyet mi is kaptunk és le nyomtatunk) tudtul adván minden helyes debreceni polgárnak, akiket illet, hogy ezután sem a függetlenségi sem a munka-, sem a többi másféle akármilyen néven nevezendő párt gyűlésén nem jelennek meg többé a magisztrátus tagjai (eddig az időszerint többségben levő párt gyűlésein adták meg információikat), hanem ezeknek utána minden közgyűlés előtt rendes hivatalos előértekezlet fog tartatni s erről az értekezletről minden pártoskodás és politika ki fog küszöböltetni. Új bíró alatt új rend leszen. Ugy legyen. I. Endre bíró levele pedig így hangzik:

Tisztelt bizottsági tagtársam! Hivatali állásom elfoglalása alkalmából tisztelettel és szeretettel üdvözlöm. Mint törvényhatóságunknak választott első tisztviselője bizalommal kérem, hogy városunk fejlesztése körüli munkáinkban, a mai nehéz időben és igen súlyos viszo-

nyok közt. engem és tisztviselő társaimat hathatós közreműködésével támogatni sziveskedjék. Mindenki tudja és elismeri, magam pedig leginkább érzem, hogy most, amidőn a hosszú gazdasági válságnak a háború által még fokozott súlyos következményei a városra ép úgy, mint a lakosságra nyomasztólag nehezednek, — a város ügyeinek élére bizottsági tagtársaim megtisztelő bizalmából és kívánságára a legnehezebb körülmények és viszonyok közt vállalkoztam. Programmat úgy jelöltem, mint megválasztásom alkalmával legfőbb körvonalaiiban, a sajtó szíves ismertetése mellett is, bizottsági tagtársaim és a nagyközönség elé tártam, ezt tehát ismételnem nem szükséges. Hogy a nagy akadályok felismerése mellett is vállalkoztam a programomban felüntetett céljaim megvalósítására, azt azért tettem, mert törhetlenül tudok bizni abban, hogy ez a nagy gazdasági és szellemi erő, amelyet Debrecen város és közönsége képvisel, a város ügyeinek intézésében részt vevő összes illetékes tényezők egyetértő jóakarátának segítségével, a most feltornyosult nehézségek eloszlatásával képes lesz városunkat a fejlődés útján messze előre juttatni. Különösen nagy szerep vár ebben a törvényhatóság t. tagja-ira. Egyébként már most is örömteljesen megállapíthatom és kinyilváníthatom, hogy a tanács tagjait városunk szeretete és a feladatok nagysága által inspirált teljes egyetértése fokozott mértékben ösztönzi velem harmonikuson működve arra, hogy az előttünk fekvő akadályok legyőzésével a városnak hasznára lehessünk és a hozzánk fűződő várakozásoknak meg is felelhessünk. Működésünk azonban csak úgy lehet eredményes, ha a városi bizottsági tagok a reájok váró feladatoknak szintén megfelelnek. Ugy én, mint tisztviselő társaim bizton reméljük, hogy a közügyek iránti buzgó munkásságot a törvényhatósági bizottsági közgyűlés tagjainál mindenkor tapasztalni fogjuk. Hogy azonban a városi tanács és közgyűlés vállalt együtt működése az óhajtott sikereket meghozza, ehhez feltétlenül szükséges, hogy a tanács minden a város jövője szempontjából lényegesnek mutatkozó ügynek alapos megismertetése, a meglepetések, valamint befajezott tények elé állításnak elkerülésével, jó előre alkalmat adjon a közgyűlés tagjainak. Ezt úgy tartom elérhetőnek, hogy az ilyen jelentősebb közgyűlési tárgyak megismertetése és megvitatása végett a közgyűlés összes tagjait úgynevezett közgyűlési előkészítő értekezletre szándékozom összehívni, ahol az illető szakelőadók és általában a tanács kimerítő felvilágosításokat adnak a megbeszélés tárgyát képező ügyekről. Elkerülhetlen, mert a törvény rendel, hogy a törvényhatóság olykor az országos politikával kapcsolatos kérdésekkel is foglalkozzék, — ezeket a megtartandó közgyűlési értekezletek körébe nem szándékozom bevonni, nem akarván, hogy az ilyen kérdéseknél a közgyűlési tagok felfogásában esetleg mutatkozó élesebb eltérések zavarólag hassanak az egyetértésre, amire pedig a tisztán városi érdekű ügyek elintézésénél nélkülözhetlen szükség van. Nem kell ilyenekkel megbénítanunk a nem politikai természetű ügyek egyöntetű elintézését. A közgyűlési értekezletek egyöntetű és eredményes működését kívánom biztosítani azáltal is, hogy ezeken az értekezleteken ne legyenek szavazások, ne hozassanak szavazattöbbséges határozatok. Az ilyen informatív jellegű értekezletek feladata legyen az ügyek megismertetése, ezek alapján a kölcsönös tárgyilagos kapacitatio, azután a közgyűlés feladatául maradjon az értekezleteken kialakult véleményeknek megfelelően a határozathozatal. Bizalommal tártam

ezeket a t. bizottsági közgyűlési társaim elé és kérem, hogy amennyiben a kifejtetteket helyeselni méltóztatik, a közgyűlési értekezleteken megjelenni s a tanácskozássokban való résztvevése által városunk javát előmozdítani szíveskedjék. Kelt Debrecenben, 1915. évi január hó. Tisztelettel: *Márk Endre* udv. tan., polgármester.

— **Lelkész iktatás.** Vámospércsen papot választottak a múlt nyáron a református magyarok Nagy Dániel elhunyt érdemes lelkészük helyébe. Pályáztak módfelett sokan is, vonzott a nyugalmas szép paróchia, (a fekvése szebb, csak pedig ott a nagy parton) és maga a helység is, mely bár a legkisebb a hajdu városok sorában, s ma már az új városi törvény miatt nem is annyira város, mint inkább nagyközség, régi múltja, fejlődése, Debrecenhez való közelsége folytán az újabb időkben rendkívül emelkedett. Pusztá homok-buckái, nagy dombjai és hegyei igazi hegyekké, szőlőskertekké alakultak át. Szép nyaralók épültek a város körül és emelkedett a jóllét a helységben magában is. Csak a csendes régi papilak nem változott s a templom, melynek papságát a sok pályázók közül Bartha Dezső nyerte el. A választás megerősítése után, most iktatta be az új papot hivatalába Szabó Antal egyházmegyei főjegyző, hajduszoboszlói lelkész. Ez a beiktatás nagyobb fényrel és a debreceniek nagyobb és élénkebb részvételével történt volna, ha nem ilyen hadi időkben élünk. Vámospércset mi egészen Debrecenhez számítjuk s ha valaki külföldi nagy emberünk jön ide, Vámospércsre szoktuk kivinni, hogy a derék vidéki magyar népet is megismerhessék. Most csak így levélben adunk hírt a vámospércsi új református lelkész beiktatásáról. Legyen boldog s a gyülekezet is vele.

— **Ferenc Salvator főherceg.** A Habsburg-ház legdaliásabb és legbüszkébb főhercege volt vendégünk a múlt vasárnapon. Eljött, hogy megtekintse, mit tett Debrecen városa a sebesült katonák ápolására, gyógyítására, a megsebesült hősök szeretetteljes gondozására. Eljött s imé midőn megnézte volna, ami történt, mindazokat jóknak és helyeseknek találta s a maga nagy helyesléséről és tetszéséről az új polgármester és a főispán előtt Debrecen városáról s abban a debreceni reformátusokról is kedvező nyilatkozatot és bizonyítványt adott. Megtetélte és megpecsételte ezt még 1500 korona adománnyal is a Vereskereszt részére. Még inkább azzal, hogy megnyerte a debreceniek közül még azokat is az ügynek, akik eddig inkább szerénységből, mint jóakarathányából a nagy egyetemes mozgalomtól távolabb állottak: azokat pedig, akik abban eddig is részt vettek, újabb erőfeszítésekre ösztönözte. De legnagyobb a főherceg személyes hódítása. Igazán ünnepelte őt Debrecen és ő is fesztelenül és jól találta magát Debrecenben. Az új polgárnagy s a nőegyletek képviselői fogadták, a vasútnál tartott istentisztelet után (csak az volt a hiba, hogy nem minden felekezet papja szolgált) egyenesen a kollégiumba hajtattak s ott nemcsak a sebesülteket, hanem az ősi főiskolát, könyvtárát is megtekintette. Abban a drágaságokat, a híres pergamenteket s a még híresebb diák tűzoltó szerszámokat. Haj de nem volt, aki a gerundiumokat megforgassa, de volt, aki a főherceget magyaros kálvinista istenhozzal fogadja. püspökünk: „Hódolattal és szeretettel fogadjuk királyi fenségedet a tiszántúli ref. egyházkerület s az öt debreceni kollégium képviselőiben. Emberbaráti gyönyörű munkásságára Isten áldását kérjük, magyar hazánkra, református egyházunk számára pedig fenséged kegyes jóindu-

latát“. Ez a jóindulat egyházunk iránt abban is megmutatta magát, hogy a főherceg püspökünket asztalához hívta. A főherceg a város közönségét, a főherceget a püspök köszöntötte fel. Este lett, midőn a sok kórházat betudták járni. A főherceg a katonáktól, Sztáray és Nedeczky ezredesektől örömmel hallotta s többször hallotta, hogy mit tesznek a mieink s különösen élénken tudakozódott a vonatkisérvő papok s a theologus önkéntesek után. Megelégedve távozott el körünkből a főherceg, kinek neve (Salvator) eddig is jól hangzott s aki személy szerint is olyan rokonszenvet nyert közöttünk.

— **Apagy.** Apagyon már ezelőtt is csuda dolgok történtek. Határában jelent meg évekkal ezelőtt a leveleki Szűz Mária a szomszéd sváboknak, vagy oroszoknak. De nagyobb csoda volt ennél, hogy a most is alig 950 lélekből álló nép itt egy esztendő alatt megmaradhatott s a különböző pusztulásoktól megmenekedhetett. Volt e népnek lelke a (szabolcsi, szatmári végvidéki kis egyházakban lakóknak mindig volt) és voltak profétái, derék, jó papjai, s azok között is leghűbb s leglelkesebb, szerető szívű lelkipásztor, a mi tudós Szabó Aladár barátunk. Igazán méltó párja ama nagy budapesti profétának, ki alatt szépen megépült, gyarapodott a nép és szépült a falu. Ebben a gyülekezetben is betelt a régi igazság, hogy nem az a lelkész tesz jót a népével, aki őket az adakozásoktól megkíméli, hanem az, aki őket az állandó, a lelkes áldozásokhoz hozzá szoktatja s arra rá neveli. De még így is nagy dolog az, amit a derék apagyiak eddig elbirtak és teljesítettek. Olyan áldozatot hoztak a háború óta, amilyen az alföldi nagy gyülekezeteknek is becsületükre vált volna. Csak legközelebb a püspöki felhívó szó kapesán vallásos iratokra 61 koronát küldtek. Ime Panyola, Nábrád után Apagy és a többiek; ime a Szarka Boldizsár, Lovass Sándor neve után Szabó Aladár és többiek neve és ime az áldás, mely a lelkes proféták, magyar papok buzgósága, hathatós szava után, a derék jó magyar kálvinista hívek adakozása folytán a közre származik. Áldja meg viszont őket a nagy kegyelmű Úristen minden javaival, közelebb a győztes háború után állandó békességgel; áldja meg a derék panyolaikat, nábrádiakat, apagyiakat, a többi derék magyar egyházakat, s mindazokat, akik ebben a nehéz időben a harcoknak, a köznek, a honnak támogatására sietnek.

Levél a püspökhöz.

7—915. (Az apagy ref. egyház lelkészi hivatala.)
L. 5—1915. sz. Főtiszteletű és méltóságos Dr. Baltazár Dezső református püspök úrnak Debrecen.

Főtiszteletű és méltóságos Püspök úr! Kicsiny, mintegy 950 lelket számláló gyülekezetünk is, — átérve a nemzeti létünket fenyegető világfelfordulás kimene-
telének nagy jelentőségét, mely testvéries együttérzésben egyesít mindnyájunkat, — már többszörösen meghozta e vérözönnel teljes világháború folyama alatt, anyagi erejének túlfeszítésével is, áldozatait.

Úgy hogy már a múlt év utolsó hónapjaiban összegyűjtöttünk s különböző háborúi célokra beszolgáltatunk 517 K 20 fillér készpénzt, 36 drb hősapkát, 40 darab hasmelegítőt, 7 pár esuklövédőt, 6 pár térdmelegítőt, 30 drb kispárnát, 36 drb vászonkendőt, 8 drb nagykendőt és pokrócot, több esirkét és kacsát, 400 drb tojást, 7 drb báránybeléssel bundát, 16 drb szörmefélét, 30 drb fehérműt, 5 nagy köblös zsák szederlevél teát és katonák karácsonyára iskolás gyerekektől 14 koronát.

Ezek után alig-alig merészelttem már híveim előtt újabb kéréssel előállani, pedig a főtiszteletű püspök úr 2261. és 7924—1914. sz. körlevelei ismét olyan mindnyájunk előtt szent és magasztos célt kötöttek lelkünkre, mely lehetetlen, hogy újabb rezgésbe ne hozza szívünk érzéseit s újabb áldozathozatalra ne serkentsen kinyújtani kezeinket. Megkíséréltem. S nem is csalódtam.

Híveim, akiket a még ilyen nagyságban soha nem látott és soha nem érzett közös veszély, közös bánat és szomorúság s a közös reménykedés érzése, úgy egymással, mint velem papjokkal a bizalom és testvéries érzés eddig nem tapasztalt mérvével egyesített; akikkel napról-napra együtt imádkozunk szeretteinkért és szeretett hazánkért, imádkozunk pedig a vallásos buzgóságnak és Istenbe vetett hitnek sokszorosan meghatványozódott mértékével, melynek belső megnyilatkozása a szívekben van ugyan, de külső megnyilatkozása abban is jelentkezik, hogy a régebbi 3—4 templomjáró öregasszony helyett most minden reggel 30—50 lélek imádkozik templomunkban velem együtt, öreg és fiatal egyaránt, amely szám kicsiny gyülekezetünkhöz képest magas százalék. — mondom, híveim most is a legelső buzdító templomi felhívásra, ismét megnyitották szíveiket, kinyújtották kezeiket s két alkalommal 10 korona perselypénz gyűlt össze s ezen kívül is adakoztak, úgy, hogy a esatolt gyűjtőív szerint az adományok összege 61 korona.

A 61 korona összeget posta-utalványon küldöm, méltóztassék megosztva a lelkész-katonák téli felszerelésére és sebesült katonáink imakönyvek és vallásos iratokkal való ellátására fordítani.

Mindnyájunknak van részben féltetni, részben már siratni valónk, hiszen nekem is hadban van önkéntes fiam, de azért, vagy talán épen azért kicsiny gyülekezettel együtt örül lelkünk, jóleső érzés rebegetti meg szívünket, hogy már aránylag annyi áldozataink után, ismét áldozatot hozhatunk a csekélységgel mieinkért, véreinkért s így szeretett magyar hazánkért is.

Boldog újévet, Isten oltalmát és megtartó kegyelmét kérve főtiszt. püspök úrra s kedves családjára, kiváló tiszteletem kifejezése mellett vagyok Apagyon, 1915 január 10-én, kész szolgálója. *Szabó Aladár*, ref. lelkész.

— **A máramarosugocsai új főjegyző.** Természetesen csak a máramarosugocsai református egyházmegye világi főjegyzőjéről van szó, bár minket a két megye és azok több kitűnő hitsorsosunkat magában foglaló tisztikara is érdekel. De mégis legjobban az, hogy ki lett a dr. Kun Béla utódja ott messze a végvidéki s a mai háborúban is szereplő Máramarosban. Mert a kollégium igazgatója ott kezdte pályafutását, ott ismerték fel és méltányolták elsősorban nagy tehetségeit és választották meg nemesak jogakadémiai tanárnak (többekkel is megtörténhetik), hanem egyházmegyei jegyzőnek is, ami már nem mindenkiel történhetik s ezért aztán a legnagyobb kitüntetés. Ez a kitüntetés érte most dr. Gergely György református jogakadémiai igazgatót, a mi kedves barátunkat és szeretett atyánkfiait, az apostoli lelkű, nagytudású, népszerű, n. b. e. tudós Gergely Károly volt debreceni tanár, krassói és nagybányai lelkész és György Ilona, a mi szeretett Ilka nénink fiát. A kettős egyházmegye gyülekezetei egy híján mind ő rá adták szavazatukat s ezáltal méltányolták a fiatal nagytehetségű, sokrahívott és még többre is hivatott tanárt, a református egyház és egyházi közélet fáradhatatlan tevékenységű munkását. Nagy a mi szívünknek ő gyönyörűsége, ha erre a lelkes, hazáját, egyházát, magyar fajtát

szerető fiatal nemzedékre s azok között erre a nagytehetségű tanárra gondolunk. Vidéki iskoláinknál, Budapesten a központban is mindenütt ott vannak már ennek az új Magyarországnak a képviselői, az egyházi közéletben azonban csak keveseknek van még szerepe. Azok közt a kevesek és kiválasztottak közt van a Gergely György, a máramarosugocsai református egyházmegye világi főjegyzője, a dr. Kun Béla utóda. Szeretettel köszöntjük, szívből üdvözljük s kívánunk neki Istentől minden jót.

— **Új kórház Debrecenben.** Debrecenben megint új kórház nyílik, a református diakonisszák kórháza. Az elsősorban belépett nővérek az Augusztia-szanatóriumban szolgálnak, a diakonisszáképző épülete tehát jóformán üresen állott. Most megvalósult az az óhajlás is, hogy ez a diakonisszáképző kórházzal rendeztessék be 50 ágyra s a betegápolást a kedves testvérek, a mi buzgó diakonisszáink mint Budapesten, itt Debrecenben is a saját házuknál is megkezdjék. E célból új tagokra van szükség, azokra, akik ezt a nemes hivatást a mi tanítónő-jelölteink, elmaradt lelkész árváink, belhivatalnoki családaink s más lelkes, buzgó hölgyeink részéről felvegyék. Akik a magyar szent Erzsébet s a Bethlen Katák nyomába lépjenek és itt nekünk magyar reformátusoknak újra országot hódítsanak s maguk Istennek tetsző szép munkát végezzenek. Mindig az volt a meggyőződésünk, hogy kórház nélkül nem lesz teljessé a mi diakonisszáképzőnk és házuk, most már kórház is lesz, csak a betegek szeretetteljes ápolására vállalkozó hölgyek is akadjanak. És akadni is fognak. A debreceni új kórház, a református diakonisszák kórháza, igazán a mi kórházunk. Nem úgy, mint a kollégium, melynek csak a falai a miénk s a szegény betegek. Itt minden tőlünk, a mi körünkől, a mi fiainkból és leányainkból fog kikerülni. Ez a magyar református egyháznak, a nagy Tiszántúlnak az egyetlen saját kórháza, erre fordítsunk minden gondot, ennek felszerelésére, fentartására minden lehető áldozatot. Ide jöjjenek a lelkes Tábiták, Máriák és Márták. És jönni is fognak, amint hogy Budapestre, a Bethaniába is elmentek és áldás fog fakadni szeretetteljes, odaadó, keresztyéni munkájok nyomán, mint ahogy Budapesten, ott a Városligeti szép fás, csendes házban is az fakadt. Áldás az új debreceni kórház, a diakonissza-kórházból, a szegény sebesültekre, magára a debreceni diakonisszákra és az egyházra is.

— **Kiegészítésül a „Késedelem“ című híradásunkhoz.** Az özvegy árvai gyámintézeti járulékok fedezésére szükséges összegek a Magyar Földhitelintézet — amint most kiderült a — múlt évi december hó 29-én postára adta, de téves kézbesítés következtében nem a címzetthez jutott a clearing jóváírási értesítés. A korpótlék hiányzó részét január 13-án vette be a pénztár s abból az addig beérkezett korpótlék nyugták értékét január 14-én teljesen szelküldte. A kápláni kongruáról újabb hírnök nincs.

— **Legyen béke.** Ismeretes az a per, mely köztünk és az erdélyiek közt a theologusok hadi szolgálata s általában a lelkészek katonáskodása ügyében folyik. Ennek folyamán mi is erősebben megnyomtuk itt-ott a tollat, az erdélyiek még inkább. Ők felszólításunkra magyarázatot adtak, tárgyilagos összefoglalást ígértek és a személyes részt sajnálják. Ezt tesszük mi is és azoknak, akik írásunk miatt sértve érzik magukat, készséggel elégtételt adunk és szolgáltatunk. Viszont a tárgyilagos ismertetést megvárjuk és hasonlóval viszo-

nozzuk; most pedig a kérdés személyi oldalát a magunk és munkatársunk, Varga Jenő részéről is befejezettnek nyilvánítjuk. Egyben közöljük a Református Szemle múlt számában megjelent helyreigazító sorainkat s arra a Református Szemle szerkesztőségének válaszát:

Helyreigazítás. Eltévélődés cím alatt tettük szövé a Református Szemle ismeretes állásfoglalását és sértő aposztrofálását a hadbavonult ifjak s általában a lelkesek katonáskodása ügyében. Mert ebből fejlődött ki köztünk az a kínos szóharc, melyet nem mi provokáltunk s melyben mi hitünk szerint nem személyes, hanem közérdeket védelmeztünk. Az a cikk azonban, mely a Református Szemle dec. 18-iki számában „A Debreceni Protestáns Lapnak” kezdettel megjelent, már csak merő személyeskedés és igazságtalan meggyanúsítás, mit helyreigazítás és szónélkül nem hagyhatunk. A R. Sz. „a reklám hazafiság” vádját ifjaink ellen elejti. Ezt tudomásul vesszük. Ugyan e vádat ellenünk kívánja fordítani; ez ellen tiltakozunk. Bizonyos fenyegető-leleplezéseket helyez kilátásba; ezeknek haladéktalan előterjesztését követeljük. Meggyőződésünk az, hogy a hazafiság tekintetében indifferens álláspontra helyezkedni, mások hazafiságát megbélyegezni, ilyen főbenjáró dologban vádolni és gyanúsítani senkinek sem szabad. A Szemle szerkesztőinek sem. Vegyék azért tudomásul, hogy „mi senkinek a háta megé nem bújunk s nem bújunk” s hogy „a hazafiságot devalváló mesterséget” sem üztünk s nem is üztünk. Csak azt tettük, hogy a lelkesek katonáskodása ügyében más álláspontot foglaltunk el, mint a R. Sz. Mi megtudjuk érteni, ha e rettenetes világháborúban, melyben nemzeti létünk is kockán forog, mindenki, aki fegyvert foghat, fegyvert is fog, még a hittanhallgató és a lelkes is. A R. Sz. ezt nem tudja megérteni. Szerinte a haretérre kívánczó német prot. lelkesek nem értik Isten akaratját, mi meg csak reklámhazafiság vagyunk. Az erdélyi hivatalos lap téved. Az igazság csak az, hogy mi azoktól, akik ilyen nehéz időkben mások hazaszeretetését, legyen az akár áldozat, akár áldozatra való buzdítás, lekicsinyelik és kigúnyolják, — példát semmiképen nem vehetünk. Mi debreceniek s azok, kik a D. P. L. körül csoportosulnak, a háborút gonosz dolognak tartjuk, de annak veszedelmei ellen teljes erőnkől védekezni is próbálunk. Buzdítással is, mert mint lelkeseknek és prot. lapszerkesztőknek ez a kötelességünk; példaadással is, mert ennek is próbáját adtuk. Az Izsák áldozatát mi megfogtuk és többekre is készek vagyunk. Szent vallásunk, egyházunk hősi múltja, a közvélemény maga is igazságot szolgáltatnak nekünk. Még azok az enyedi és kolozsvári ifjak is a mi tanúink inkább, mint a R. Sz. különben igen tisztelt szerkesztőie, akiket ezennel felszólítunk, hogy burkolt fenyegetőzéseiket és sértő vádjukat nyíltan közzé tegyék, a mi védekező helyreigazításunknak meg, ott, ahol megtámadtatunk, a sajtótörvények értelmében is haladéktalanul helyet adjanak. Debrecen, 1914 dec. 23. A Debreceni Protest. Lap szerkesztősége nevében: *dr. Ferenczy Gyula*, felelős szerkesztő.

A mi sorainkra a R. Sz. a köv. megjegyzést teszi:

Kiadtuk e „helyreigazítás”-t, nem a sajtótörvényre való hivatkozása miatt, mert hiszen abban egyetlen „tényállítás” helyreigazítása sem foglaltatik s ez alapon közzétételét meg is tagadhattuk volna. De kiadtuk kollektív állásfoglalásból; abból a megbecsülésből kifolyólag, mellyel lapunk és szerkesztője iránt akkor is viseltetünk, amikor — kölcsönösen közérdeknek tartott álláspon-
tunk

védelmében — a szükségesnél élesebb polemikába keveredtünk. Midőn ebből a mai időkben kétszeres súlyú hibából a magunk részét elismerjük — s érette a magyar kálvinizmus szelleme előtt készséggel vezeklünk (amit lapunkunktól is elvárunk az őt terhelő részre nézve!) —, az ügy tisztázását — tőlünk telhető tárgyilagossággal — lapunk jövő számára tartjuk fenn. Most csak annyit, hogy a debreceni ifjak ellen a „reklámhazafiság” vádját *nem elejtjük*, mert ilyen váddal ellenük soha nem is éltünk. Ezt vegye tudomásul a Debreceni Protestáns Lap. Sőt ezt már akkor illet volna tudomásul vennie, amikor már december 18-iki számunkban kijelentettük és saját erkölcsi presztízisének tartozott volna azzal, hogy az ezen már elhárított feltevésen épült cikket Varga Jenőnek, december 26-iki számában ne adta volna, vagy legalább is ne minden szerkesztői megjegyzés nélkül, közre. E cikknek némely passzusában a kriminalitást érintő támadása ellen, a feltevés visszautasítása által előre vértézve leven, arra nem is reflektálunk. Hogy mire és minő értelemben vonatkoztattuk kifejezésünket: arról jövő számunkban számolunk; de már most észre lehet venni, hogy aki a mi álláspon-
tunkban a hazafiság tekintetében indifferensnek lát, abban a hazafiságban, melyet ő már nem-indifferensnek ítél, nekünk szükségképpen kell reklámszerűség ismérveit találnunk.

A R. Sz. szerkesztősége.

— **A Svábhegy.** Jókai után, aki itt lakott, (e részeken volt a Kőcserepiék nagy kertje és nyári laka is, lásd Kárpáti Z.) úgy ismerjük mi bús alföldi magyarok a Svábhegyet, mint akár az izraeliták a Mória dombot. Csak azt nem tudtuk megérteni, hogy miért nincs ott templom, mint a Mória hegyen? Miért, midőn a buzgó budapesti magyarok már a bankár negyedben is templomot tudtak építeni, s midőn, hála Istennek, már oly sokan vannak, hogy külön házi gyülekezeteiket kell szervezni számukra? Miért? Hát azért, mert még nem került rá a sor. De most, hála a Dr. Szabó Aladár gondoskodásának, rá került. A pesti nagy egyház a svábhegyi egyházzrésznek a szervezését is munkába vette s ezzel a nagy feladattal a mi Varga Antal barátunkat és szeretett öcsénket bizta meg; Kovács Emillel ketten vannak ott debreceniek s mind a ketten nagy munkát végeztek s nagyra is képesek. Kovács Emil templomáról, új paróchiájáról, iskolájáról, papi gondjának módjáról és sikeréről majd máskor szóljon az ének. Most a Svábhegy bevétele és meghódítását, a Varga Antal munkáját beszéljük meg. Mi, akik valaha missziói lelkesek is voltunk, tudjuk mit tesz az, a szétszórt csoportokat, a pásztor nélküli nyáját összeszedni. Bementünk, mint az adószedők, minden házhoz, s búsan láttuk, hogy a háziak itt-ott elmenekültek előlünk. Utoljára is az oláh pap igazított útba: Ki az, aki papbért nem fizet neki? Az lesz a mi emberünk, a menekült magyar. A Svábhegyet nem menekülők szállották meg s ott senki se fizetett eddig egyik részre se. Annál nehezebb dolga volt Varga Antalnak, míg a maga 300 magyar kálvinista családját összeszedte. De nemcsak összeszedte, hanem együvé hozta és ekklezsiává tette őket. Most már tudják, hogy mi a köz s mi az egyházfentartás? Áldozat is, dicsekedés is; boldogság, boldogítás és boldogulás is, szabadság is, szolgálat is. És a svábhegyi magyar kálvinisták már szolgálni, áldozni, boldogítani is tudnak. Van olyan leányegyletük, csillagos égen ragyogó csillag, melynek nagy Budapestén is alig van párja. Csináltak eddig 185 hősapkát, érmelegítőt és más ilyen

téli felszerelést. Ők szedik be a szentek szükségeire valókat. Soha még ilyen egyházi pénzbeszédőket és soha még ily lelkes közönséget. Itt megvalósult a György Endre álma. Igazán csak önként fizetnek, nem muszájból, s mégis mindenki fizet s adakozik a különböző összejöveteleken, szeretetvendégségeken. Ilyenre hivatalosok a mi fiaink is a svábhgyi ref. leánykör szíveségéből s a Varga Antal öcsénk gondoskodásából, akikről s akiről örömmel fogunk ezután többet is elmondani, minden szépet és jót hallani.

— **Halálozás.** Néhai H. Nagy Elek főgimnáziumunk nyug. jeles tanárának hitvese elhunyt, a család a következő gyászlapot adta ki: A mélyeséges fájdalomtól megtörve, szívünk kiapadhatatlan bánatával jelentjük, hogy a forrón szeretett drága jó édes anya, szerető leány, testvér, anyós, nagymama, sógornő és hű rokon hosszúmezői és szentmiklósi özv. *Nagy Elekné* született siteri és szilágyszegi Dienes Ilona tevékeny életének 58-ik évében, gyászos özvegységének 4-ik hónapjában folyó hó 14-én, reggel fél 7 órakor hirtelen elhunyt az Úrban. Megboldogult drága halottunkat f. hó 16-án, szombaton délután 3 órakor fogjuk a József kir. herceg-u. 34. sz. alatti gyászaházról a református egyház szertartása szerint tartandó ima után, a Kossuth-utcai temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Debrecen, 1915 január hó 14-én. Béke poraira. Áldás emlékére! Gyászba borult gyermekei: H. Nagy Ervin nejével Suoch Odilleal, H. Nagy Irén férjével Schuster Ferencel. Dr. H. Nagy Jenő.

— **A mi fiaink.** Örömet kaptunk Budapest székesfővárosából, székesfővárosnak egyik utcájából, Tavaszmező-utcának nagy iskolájából, a mi kedves fiainkról, a debreceni teológus önkéntesekről. Itt nálunk leest az első hó s megkezdődött a tél, ott pedig kinyílt a tavasz s megjelentek az első virágok, csillagvirágok. Csillaghullás volt a Tavaszmező-utcában s a mi fiaink megkapták a káplári jelvényeket. Igazi ünnepélyes perc és nap volt számukra. Örült mindenki. Legjobban, aki kitüntette őket: Nagy Béla a vitéz százados. Lám a debreceni teológus, mint katona is megállotta helyét s ott sem maradt az utolsó sorba. De hogy is maradna az, akire annyian nézünk szeretettel, büszkeséggel és váraozással? S akik arra a szeretetre, büszkeségre is váraozásra igazi méltók is. Ha kezdettől fogva katonai pályán haladtak volna, akkor se lehetnének kötelességtudóbbak, keményebbek és kitartóbbak. Jó nevelő volt a kálvinista szegénység s nem kapta el az embereket, az egyszerű diák koszt. Ha mindnyájan tesvérek volnának, akkor sem szerethetnék jobban egymást, akkor sem volna köztök jobb közszellem s teljesebb a mindenkittől dicséret egyetértés. Lám, milyen jó volt a debreceni diákelet s mennyire összeszoktatja, összehozta, áthatotta a szíveket a régi öreg biblia s az evangélium: mert annak ereje lett nyilvánvalóvá öbennek. Ezért van, hogy másvallásúak is észreveszik őket és szeretettel néznek rájuk. És ezért, hogy a mieink is dicsekednek velük és felkarolják őket. Január 24-dikén a svábhgyi reformátusok vendégei lesznek. Az ottani üstökös-ként feltűnt református Leány-egylet rendez összejövetelt, hogy bemutatassa a debreceni teológus önkénteseket, akik ott énekelni, szavalni is fognak. Énekelni együtt, szólóznai Varga Feri, szavalni Fülöp és Tihanyi Kiss Sándor. Ott lesz a gárda nevelőapja és tutora a debreceni egyetem rektora: főtiszt. Kiss Ferenc professzor úr is, hogy megássa őket, hogy bibliát magyarázzon nekik (ugyan me-

lyik részt fogja felvenni?) és hálát adjon az Istennek értök. A görögök azzal tartották, hogy legnagyobb áldás a jó gyermek s feljegyezték annak a két ifjúnak a nevét, akik beteg anyjokat maguk vitték a szekéren a templomba. A mi szegény árva, elhagyott édes anyáknak, a magyar hazának szekerét viszik ők is a dicsőség templomába. Ezek a mi fiaink.

— **Tűzkárbiztosítási díjhátralékok.** A Foncière Pesti Biztosító-intézettel a lejárt tízéves ciklusról az egyházkerületi pénztárnak végleg el kell számolnia. Az elszámolást azonban nagy mértékben hátráltatja az a sajnos körülmény, hogy mintegy 28 egyházközség, ezek némelyike több évről hátralékban van a díjak befizetésével. A hátralék-tartozás megközelíti a kétezer koronát. Mivel ez a mulasztás érzékenyen érinti az egyházkerületi tűzkárbiztosítási pénztárt, amelynek pedig minden jövedelme egyházi kultur-célokra van lekötve; de meg mivel a díjak pontos befizetése kérdésében az egyházkerület kötelezettség alatt is áll: bizalommal kérjük a hátralékosokat, hogy ennek a hónapnak a folyamában mulhatatlanul fizessék be a díjtartozásokat. Nagy elnézést gyakorolt az intézet, amidőn egyik egyházközség díjtartozásáért épen három év óta várakozik. A hátralék már 474 K 30 filerre emelkedett, s ezt a jelentékeny összeget könnyebb lett volna évenként befizetni. Az ilyen mulasztás az egyházközség anyagi súlyosabb megpróbáltatását vonja maga után s a lelkeséssel együtt nagy felelősség terheli az egész bresbyteriumot. Felsőbb egyházhatóságunk kénytelen lesz felelősségre vonni a mulasztókat, azonkívül intézkedni fog, hogy bírósági eljárás útján hajtassék be a tartozás, ami nagy költséggel jár s a költség nem az egyházközséget, hanem a mulasztó egyházi előjáróságot fogja terhelni.

— **Dr. John Kelmam.** Nem professzor, tudóskót lelkész, Edinburgh városában, a föld legistenesebb és legkeresztényebb helyén. A híres St. Georg Church papja, kinek tudományánál csak szónoki híre és ájtatos istenfélő kegyessége volt nagyobb. Úgy tán még a próféták se tudtak mennydörögni, mint dr. John Kelmam, sem János evangelista a szeretetről beszélni, ha lágyabb hangnemre fordította. Könnyvélnkül tudja a szentírást, száz jótékony egyeletnek áll élén. Méltányolták is ritka tehetségét és keresztényi jellemét s 24,000 korona fizetést adtak a jó edinbourghiak neki. A modern Anglia vallásos meghódítása várt volna reá. S ime mindezt a hivatást, a fizetést is odahagyta, hogy az edinbourghiegyetemi hallgatókkal a csatátra menjen. Dr. John Kelmam beállott katonának. Nem volt igaz keresztényen, vagy nagyon szerette hazáját?

— **A magyar kálvinista tanítók.** A magyar dicsőség és hazaszeretet fája minden nap új levelet hajt. A magyar dicsőség pantheonában újabb meg újabb nevek ragyognak. Haj, hogy ez a fa vértől harmatozik, haj, hogy az új név a kálvinista egyház legderekabb fiainak a halálát jelenti. Arról szól az alanti gyászlevél is, melyet Kálmán Mihály karcagi ref. tanító, edzett vitéz harcos elhunytáról a karcagi tanítók kegyelete adott ki. A karcagi református tanítótestület megszorodott szívvel jelenti szeretett kartársának, Kálmán Mihály tanítónak, e. é. önkéntes tizedesnek, életének 25-ik, tanítói működésének 6-ik évében, a harctéren szerzett betegség következtében, Linzben, folyó hó 9-én elhunyt és ott í. hó 11-én történt nyugalomra tétele. Emlékére a tanítótestület folyó hó 17-én, d. u. 3 órakor, a főgimnázium dísztermében gyászünnepélyt tart. Béke virrasszon az

idegenben pihenő porok felett! Karcag, 1915 január 11. Reforormátus tanítótestület.

— **Késedelem.** Több felől tudakozódást vettünk az iránt, hogy az egyházmegyei pénztárakhoz megérkeztek-e már a múlt évi lelkészi özvegyárvai gyámsegélyek? Hát a lelkészi korpótlékok? Sajnálattal értesítjük a tudakozódókat, hogy a múlt évi utolsó évnegyedi özvegyárvai járandóságok utalványozó jegyzéke szétküldött ugyan, de a fedezetére szükségelt pénz még néhány egyházmegyéhez nem érkezett meg. A korpótlék szétküldése megkezdett ugyan, de félbemaradt, mert a konventi kezelés útján folyósított részlet január 12-ig nem érkezett meg az egyházkerületi pénztárhoz. A kápláni kongruával a múlt év negyedéről még nem foglalkozott a konvent kongrua-bizottsága. Sajnáljuk, hogy kedvezőbb értesítéssel nem szolgálhattunk.

— **Nyilvános nyugtázás.** Tiszteletes *Szücs László* hegyközsatári lelkész úr a dr. Balogh Ferenc mellszoboralap javára 1914. évi január 20-án 10 azaz tíz koronát volt szíves adományozni, mely összeget a pénztári hivatal a számadás rendjén a többi e nemű adományokhoz csatolt. Debrecen, 1915 január 12. Rózsa Sándor, koll. pénztárnok. Agárdy Lajos, pénztári ellenőr.

— **A harmadik korosztály.** Szükségessé vált, hogy a még itt maradt s a vonatkísérők tanfolyamára be nem jutott diákjaink is a sorba álljanak s megkezdjék a katonai szolgálatot. Nekik a különböző hadi kórházakban kell felvenni a munkát, melyet a rendkívüli viszonyok közt csak a legnagyobb odaadással és önfeláldozással lehet ellátni. Nő a sebesültek száma. Debrecen maga 10—20,000 sebesülthez van berendezkedve. A mentő-egyesület 3 kocsija mellett autóbilt szerez be. A nagyobb kórházakhoz meg közvetlen síneket fektettek le. Debrecenben is, másutt is minden intézkedés megtörtént a megsebesült hősök szerető szíveivel való fogadására, gondos beszállítására, ápolására. Ez s a kórházak körüli gond lesz a harmadik korosztály feladata. Vonatkísérőinket nem győzi dícsérni a katonai hatóság, diák-önkénteseinket szeretik, kényeztetik, tenyerükön hordozzák mindenütt s a hadügyminiszter is büszkén néz reájuk, a harmadik korosztály is megfogja tenni kötelességét és ők is becsületet szereznek a debreceni kalvinista, a magyar diák névnek s magoknak is. Ezért, meg az utókor kedvéért ide iktatjuk az ő nevüket is és nagy szolgálatukra, a szeretet és önfeláldozás nagy szolgálatára Isten nevében őket is elbocsátjuk. Kórházi szolgálatra jelentkeztek: Csörsz Károly 1. th., Fekete Gusztáv 3. th., Szabó Gyula 3. th., Papp Andor 3. th., Tamáska János 3. th., Papp Kálmán 2. th., Hódoss Sámuel 2. th., Sárközy István 1. th., Nagy Gusztáv 1. th., Bartha Béla 1. th., Huszti Béla 1. th., Thamó Béla 1. th., Fehér Gusztáv 1. th., László Albert 2. th., Barkász Imre 2. th., Kovács Lajos 2. th., Porzsolt Ferenc 2. th., Dobrossi Zoltán 2. th., Szücs Antal 1. th., Fodor József 4. th., Mogyorós Sándor 3. th., Szaploneczay Bertalan 3. th., Gacsályi Zsigmond 3. th., Kelemen Gyula 3. th., Szarka László 4. th., Kulcsár Dezső 3. th., Veress László 2. th., Bakó Ödön 3. th., Madarász Endre 3. th., Kósa Béla 3. th., Király Ferenc 1. th., Kántor József 1. th., Jakab László 3. th., Körössy József 3. th., Filep Gusztáv 2. th., Papp Imre 4. th., Mándoky Sándor 2. th., Kacsó János 3. th., Farkas Sándor 4. th., Zolnay Imre 4. th., Almásy Márton 2. th., Szathmári Lajos 2. th., Orosz Lajos 1. th., Balázs Győző 3. th.

— **A lugosi templom.** Kedves barátom! A Debr. Prot. Lap idei 2. számában „A szeghalmi új lelkész” című közleménynek szövegében egy kis tévedés fordult elő, mert a lugosi református templomot nem „b. e. Eröss Lajos püspök szentelte fel”, hanem Dombi Lajos. Mikor ez történt, nem Eröss Lajos, hanem b. e. Kiss Áron volt a mi püspökünk, ki hajlott kora miatt már nem mehetett templomszentelésre s azért — mint azon időben több más békésháti református templomoknak, úgy a lugosinak „felszentelését” is igénytelenségem végezte, teljesítette, mint esperes. Ezt csakis a történelmi hűség okából jegyzem meg s így a közlemény helyesbítését sem kérem és várom! Istentől minden áldást kívánva maradtam Gyula, 1915 január 11-én. Öreg barátod *Dombi Lajos*.

— **A debreceni hősök emléke.** Közös temető és mauzoleum. Debrecen város törvényhatósági bizottságának legutóbbi közgyűlése — mint ismeretes — a régi honvédtemetőben jelölte ki a világháborúban elesett debreceni hősök közös nyugvóhelyét és utasította a tanácsot, állapítsa meg, mennyiben felel meg a honvédtemető erre a kegyeletes célra s tegye meg a temető kibővítésére esetleg szükségessé váló intézkedéseket. A törvényhatósági bizottságot e határozatában az a hazafias szempont vezérelte, hogy a magyar történelem két legragyogóbb eseménye között külső kapcsolatot hozzon létre. A városi tanács serény tevékenységet fejt ki a közgyűlési határozat foganatosításában és dícséretes módon látott hozzá, hogy Debrecen területén méltó emlékmű hirdesse az utánunk következő nemzedékeknek a napjainkban lezajló világtörténelmi jelentőségű eseményeket. Egy bizottság, melynek Márk Endre udvari tanácsos, polgármester, Csóka Samu főjegyző, Csürös Ferenc dr. és Vargha Elemér dr. tanácsnokok és Rostás István főkapitány voltak a tagjai — a napokban helyszíni szemlét tartott és megállapította, hogy a régi honvédtemető egymagában nem elegendő, a mögötte levő telek hozzácsatolásával azonban igen alkalmas volna a nagyszabású idea megvalósulására. A szükséges telek megszerzése, az eddig nyert tájékozódás szerint, nem ütközik nehézségbe, sem számottevő költséget nem igényel, a mellett a város jövő fejlődése érdekében is kívánatos, hogy ez a telek a város birtokába jusson. A honvédtemetőt és a hozzácsatolandó területet ugyanis nem csupán a hősök nyugvóhelyeül szánta a városi tanács, hanem parkot is tervez a helyére s mint ilyen, a városrendezési programmban jelentős szereppel bírna később a kiszemelt terület. A park közepére mauzoleumot építenének a hősök emlékéül olyformán, hogy a Böszörményi-útról széles allée vezetne a mauzoleum tengegyébe. A mauzoleum tervének megoldása későbbi időkre vár, egyelőre csupán magának a hősök temetőjének ügyét kell előkészíteni. A városi tanács hétfőn délelőtt tartott ülésén utasította a fentebb említett bizottságot, hogy a szükséges telek megszerzésére vonatkozólag terjesszen érdemleges javaslatot a törvényhatóság legközelebbi közgyűlése elé.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést hirdetünk a XXXV-dik évfolyamába lépő Debreceni Protestáns Lapra. A nehéz időkben a régi zászlót emeljük fel újra és az alá hívogatjuk szeretettel lelkészeinket, tanárainkat, tanítóinkat, világi nagyjainkat, hiveinket, egyházainkat. Ha valaha, most van szükség összetartásra, bátorításra s a

kitartó védeiemre. Ha valaha, most van szükség arra a szolgálatra, melyet eddig a D. P. L. is végzett. Az összetartás, a bátorítás, a védelem munkáját kívánjuk végezni a régi hívekkel, az újabb munkatársakkal, a bizonytalanságban terhes újesztendőben is. Ebben a szolgálathoz lett nagy jelentőségűvé a Debreceni Protestáns Lap, elődeink kezében, e szolgálatot kívánjuk még fokozottabb erővel teljesíteni mi is a jövőben. Ez a jövő fényes, büszke, boldog lesz a magyar államra és az lesz reánk nézve, magyar protestánsokra is, ha most félre nem állunk és egész erővel a küzdelembe vetjük magunkat. Ne hagyjuk hát el egymást, lelkéseinket, egyházunkat, híveinket, akik a végvidéken most sok szorongatást szenvednek s ne hagyjuk főleg a népet s a hazát, mely most segedműnkre van utalva. Bizzunk, higgyünk, küzdjünk és híven kitartsunk. Szeretettel hívogatunk mindeneket erre a közös szent küzdelemre, szeretettel a Debreceni Protestáns Lap zászlaja alá is. Kérjük egyházainkat, lelkéseinket, ne hagyják el a lapot, mely sohase hagyta el ügyöket. Küldjék be nemcsak az előfizetési pénzeket, de a hátralékos hirdetési díjakat és az új iskolai tanítói hirdetéseket is. (A rendtartás szerint ezek az egyházi lapban is közzé teendők.) Szerkesztőség.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

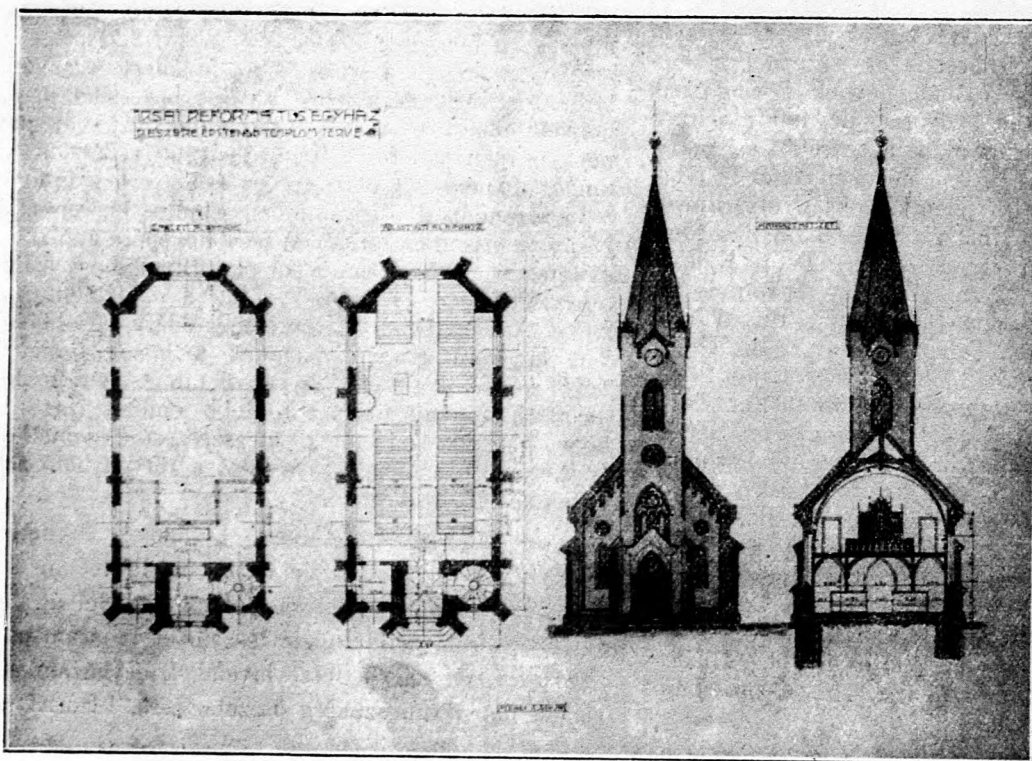
FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatú uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tisztek, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔
Prelovsky András
 papi, egyenruha és uri szabó
 Debrecen, Kossuth-u. 4.

HOLLÓS és QUITTNER

építésszek és építőmesterek

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkákat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsleéseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák
festését, templomi és
iskolai berendezések
mázolását mérsékelt
áron elvállalja

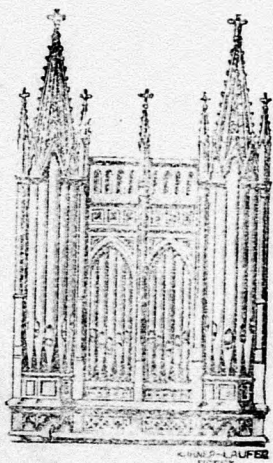
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1907-ben.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia
Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja
kitűnő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. --
Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RAKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel”, az 1904. évi veszpremi kiállításon
„arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangu és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnyomatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
nánk készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu
harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok
tetszésszerű rajz és változat összeállításal
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyvaradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ladával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelt könnyedségű játszas-móddal birnak és mindameltett az egyes sipok a leggyorsabb játszas mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elváltak továbbá

regi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitünő jó hang és tartóságaert több evi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódithato vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tuzmentes vas-árványokkal. Regi harangoknak vas-szerelésre ala kítasat, avagy azoknak csekély fölülfizetes mellett uj harangokkal való fölszerelését.

Képes arlapok es költségvetések kívánatra ingyen es bementve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami premiummal kitüntetve.

Rieger Ottó

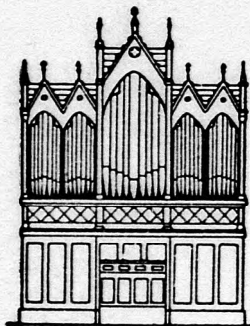
gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyara. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“

amely ma ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghüleknel, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájjvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bémentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrőt !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fill.ért. 6 dobozt 3 K. 65 fill.ért bémentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerzeszhetők be.